

Ansvaret for å levere nok vann under alle forhold

Av Ann-Janette Hansen

Av Ann-Janette Hansen er jurist ansatt i Fredrikstad kommune, Park, vei og VA.

Innlegg på fagtreff i Norsk vannforening 4. november 2009.

Innledning

I Norge stiller lovgiver krav til at det skal leveres nok og helsemessig betryggende drikkevann. Hensikten med denne artikkelen er et forsøk på å kartlegge hvem som har ansvaret for å levere vann, og hva som skjønsmessig anses som tilstrekkelig mengde og kvalitet i forhold til lovens krav. Det er forutsatt at det kan leveres vann også i de situasjoner som ikke anses å være dagligdagse. I denne artikkelen vil ansvaret knyttet til drikkevann og slokkevann bli nærmere belyst.

Plan- og bygningsloven

Det primære slås fast i plan- og bygningsloven (pbl). Oppføring av et vannbehandlingsanlegg og fremføring av vannledninger krever tillatelse etter plan- og bygningsloven.

Plan- og bygningsloven stiller krav om at alle bygninger blant annet skal ha tilfredsstillende vannforsyningsforhold før byggetillatelse gis. *”Bygning må ikke føres opp eller tas i bruk til opphold for*

mennesker eller dyr med mindre det er tilfredsstillende adgang til hygienisk betryggende og tilstrekkelig drikkevann. ” jf. § 65,1 ledd. Byggesaksdelen til ny plan- og bygningslov er vedtatt og vil tidligst tre i kraft 1.juli 2010. Dagens § 65 vil da bli erstattet med § 27-1. Det er forutsatt at 27-1 er en videreføring av § 65 med noen presiseringer.

Formålet i § 65 er at vannet som leveres er hygienisk og betryggende. For at lovens krav skal være oppfylt må både mengde og kvalitet være vurdert.

Plan- og bygningsloven fremmer imidlertid ikke krav om at det må leveres kommunalt vann. Det er først når ledningen går over, eller ligger i nærheten av eiendommen det kan stilles krav til at tiltakshaver må knytte seg til den kommunale ledningen jf. § 65,2 ledd.

Plan- og bygningslovens krav gjelder imidlertid uavhengig av om tiltakshaver knytter seg til et kommunalt anlegg eller et privat anlegg.

Det forutsettes at kommunen ved behandling av en byggesak tar stilling til om det kan leveres drikkevann som tilfredsstillende kravet i § 65. Det er vann-

verkseier som sitter på informasjon om kvalitet og mengde på drikkevannet og det er av den grunn viktig at vannverkseier og kommunen har rutiner som er samordnet, og ivaretar hensynet til formålet i plan- og bygningsloven om krav til betryggende drikkevann og sløkkevann. (Krav til sløkkevann kommer til som en presisering i pbl § 27-1.)

Teknisk forskrift angir hva som anses som tilstrekkelig trykk jf. teknisk forskrift (TEK § 11-2). Kommunenes leveringsbetingelser av vann og avløpstjenester er ofte nedfelt i avtale. Kommuneforlaget har i den forbindelse utgitt standard abonnementsvilkår som erstatter det tidligere normalreglementet. Abonnementsvilkårene er vedtatt av flere kommuner.

I henhold til abonnementsvilkårene skal tiltakshaver i tillegg til å oversende de nødvendige søknader etter plan- og bygningsloven også oversende søknad om tilknytning til kommunens VA tekniske avdeling, jf. Standard abonnementsvilkår pkt. 2.1. Ledningseier stiller krav om dette i kraft av avtalen. Avtalen er inngått og reguleres på privatrettslig grunnlag. Det bemerkes herunder at det anbefales at vilkårene implementeres i kommunens regelverk ved at de vedtas og kunngjøres tilstrekkelig før de gjøres gjeldende overfor abonnenter.

Drikkevannsforskriften

Drikkevannsforskriften av 12.04.2001 definerer kvalitetskravene til vannet nærmere, og stiller krav til både mengde og kvalitet, og fastslår det grunnleggende sikkerhetsnivå som vannverket skal oppfylle.

Det er eksplisitt uttalt i drikkevannsforskriften at det er vannverkseiers ansvar å påse at drikkevannet tilfredsstillende oppfyller kravene til kvalitet, mengde og leveringsikkerhet. Jf. drikkevannsforskriftens § 5, 1 ledd. Drikkevannsforskriften definerer nærmere når vannet er levert til mottaker, jf. § 5,2 ledd, og det er vannverkseier som har ansvaret frem til vannet er levert.

I hovedsak vil det være Mattilsynet som fører tilsyn med vannforsyningen, og som innenfor sine fullmakter kan benytte ”virkemiddelbestemmelsene” i matloven. Kommunens tilsynsansvar kan komme til anvendelse der matloven ikke er aktuelt hjemmelsgrunnlag, for eksempel ved legionella problematikk, radon, asbest, leveringsikkerhet, vann i eller til enkelthusholdninger, eller at det er andre forhold, for eksempel akutte situasjoner, som gjør det nødvendig eller hensiktsmessig at det er kommunen som iverksetter tiltak. Den praktiske kontrollen og utøvelse av myndighet forventer imidlertid et nært samarbeid mellom miljørettet helsevern og det lokale Mattilsynet. Jf. drikkevannsforskriften §16.

Det er viktig at vannverkseiere ikke utsetter forbrukerne for unødig helse- og sikkerhetsrisiko ved ikke å ha forskriftsmessig styring og kontroll over driften. Drikkevannsforskriftens overordnede formål er at vannverkseier leverer tilfredsstillende mengde og kvalitet og sikrer at drikkevannet er helsemessig betryggende. Dette fremkommer av formålsparagraf i drikkevannsforskrift, jf §1. Formålsparagrafen er viktig fordi der de øvrige bestemmelsene i forskriften er skjønns-

messige og gir grunnlag for tolkninger skal det ses hen til formålet med forskriften.

I henhold til drikkevannsforskriften § 2 gjelder forskriften for ethvert vannforsyningsystem og internt fordelingsnett som skal levere drikkevann, med unntak av vann som bl.a. er omfattet av legemiddelovgivningen eller naturlig mineralvann og kildevann (§ 2,2 ledd).

Drikkevannsforskriften definerer som et utgangspunkt drikkevann som alle former for vann, som er bestemt til drikke, matlaging eller andre husholdningsformål, uansett vannets opprinnelse, og uansett om det leveres gjennom distribusjonsnett, jf. § 3.

Krav til mengde

Drikkevannsforskriften § 11 stiller krav om nødvendige tiltak og tilstrekkelig mengde vann, og det knytter seg en del spørsmål til hva som anses som tilstrekkelig. Med krav til mengde menes både den reelle vannmengden som gjøres tilgjengelig og at vannet leveres med tilfredsstillende trykk. Både mengde og trykk skal være slik at vanlig husholdningsutstyr, som bl.a. vaskemaskiner, dusj, mv., fungerer etter hensikten og at viktige samfunnsbehov som bl.a. vann til brannslukning blir ivaretatt. Det kan også være at vannverkets/kommunens leveringsbetingelse (standard abonnementsvilkår) konkretiserer kravet nærmere. Standard abonnementsvilkår pkt 3.9 gir anvisninger om at vanntrykket skal være minst 2 bar.

Det er forutsatt at vannverkseier skal gjennomføre nødvendige tiltak og utar-

beide driftsplaner for å kunne levere tilstrekkelige mengder av drikkevann under normale forhold. Det er forutsatt at kravet gjelder under normale forhold, men også under kriser og katastrofer.

På grunn av vannverkenes ulike grad av kompleksitet og sårbarhet legger drikkevannsforskriften i § 11 opp til bruk av skjønn, og individuell tilpasning med hensyn til hva som skal forstås med ”nødvendige” tiltak og ”tilstrekkelige” mengder. I skjønnsutøvelsen legges det til grunn at det gjennomføres nødvendige tiltak. I dette ligger det at vannverkseier har vurdert risikoen ved fastsettelse av målene for leveringssikkerhet og beredskap. I vurderingen må de ha tatt hensyn til forbrukergrupper og antall som er avhengig av forsyningen. Spesielt sårbare abonnenter må ha høy prioritet.

Når forskriften stiller krav om ”tilstrekkelige mengder” drikkevann vil det kunne avhenge av situasjonen, for eksempel vil kravet måtte reduseres i en krisesituasjon, men det er forutsatt at det alltid må være tilstrekkelige mengder til å opprettholde trykket på hele ledningsnettet.

For å kunne oppfylle forskriftens krav kan det være nødvendig å vurdere reservevannsløsninger. Når det gjelder Fredrikstad kommunes behov og Mosseregionens behov for beredskap så man at reservevannsløsninger var hensiktsmessig for å kunne oppfylle forskriftens krav. Kommunens hensikt var i så henseende et ønske om å øke beredskap og leveringssikkerhet. For Mosseregionens vedkommende anså man at etableringen av

et samarbeid om reservevannsløsninger på tvers av kommunegrensene ga en økonomisk gevinst.

I drikkevannsforskriftens § 11,2 ledd stilles det krav til at vannverkseier skal gjennomføre nødvendige beredskapsforberedelser, og utarbeide beredskapsplaner for å sikre levering av tilstrekkelige mengder drikkevann også under kriser og katastrofer i fredstid, og ved krig.

Det følger av lov av 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 e) med merknader at loven bl.a. gjelder for offentlige og private vannverk og vannverkseiers plikt til å utarbeide beredskapsforberedelser og beredskapsarbeid for virksomheten utledes av § 2-2. Gjennom å vurdere risiko- og sårbarhet skaffes en oversikt over hendelser som kan føre til ekstraordinære belastninger for virksomheten og som vil gjøre virksomheten bedre rustet til å møte slike hendelser.

Beredskapsarbeidet skal gjøre vannverkene i stand til å håndtere situasjoner som er vanskeligere enn de mer dagligdagse hendelsene, og som krever bistand utover de ressurser vannverket til daglig disponerer. For å lykkes er det viktig med samordning internt i kommunen og med vannverket.

Med leveringssikkerhet menes bl.a. at alle tekniske komponenter, bygningskonstruksjoner, administrative rutiner og ansvarsforhold er av god kvalitet, i god stand, entydige og at de vedlikeholdes/oppdateres regelmessig.

Skulle uhellet først være ute, vil internkontrollen være et verktøy som bidrar til å begrense skadeomfanget, sikre

utbedring og forhindre gjentakelse. Vannverkens plikt til opplysning skal ivaretas gjennom internkontrollsystemet. Det er vel nødvendig å si at kravet gjelder for både offentlige og private vannverk.

Fordi vannverkseier har krav på seg til også å tilby tjeneste under krise er det viktig at det foreligger en vedtatt og ajourført beredskapsplan. Det er krav til at beredskapsplanen skal bygge på ROS-analyser som skal avdekke risiko og sårbarhet

Muligheten for terror og sabotasje er dessverre til stede, og det er vanskelig å gardere seg effektivt mot denne trusselen. Her må vannverkene innføre sikkerhetssystemer og rutiner som vanskeliggjør slike handlinger, samtidig som man bør innføre systemer for å avdekke hvor vi er sårbare og om noe eventuelt har skjedd.

Visse hendelser inntreffer sjelden, forhåpentligvis aldri, men når de inntreffer så får de til gjengjeld store konsekvenser – såkalte stor ulykker. Det kan ikke forventes at vannverkets beredskap skal dimensjoneres i forhold til slike ulykker alene. Her må det samarbeides med samfunnets øvrige beredskap.

Drikkevannsforskriften § 12 krav til kvalitet

Drikkevannsforskriften stiller i tillegg til krav om mengde også krav til kvalitet jf. drikkevannsforskriftens § 12: *”Drikkevann skal, når det leveres til mottakeren, jf. § 5, være hygienisk betryggende, klart og uten framtrædende lukt, smak eller farge. Det skal ikke inneholde fysiske, kjemiske*

eller biologiske komponenter som kan medføre fare for helseskade i vanlig bruk.”

Forskriften regulerer direkte 58 parametere som kan ha betydning for helsen. Men forskriften omfatter ethvert stoff eller organisme, slik at også andre stoffer som ikke er angitt i tabeller i forskriften, er omfattet – dersom disse kan medføre fare for helseskade.

Det er vannverkseier som pålegges en plikt til å vurdere om vannkvaliteten kan være påvirket av andre komponenter enn dem det er satt krav til i forskriften.

De parametere som det er satt krav til, skal kunne dokumenteres og inngå i kontrollen av drikkevannet. For egen vannforsyning til en enkelt husholdning (f. eks vann fra brønn) er vilkåret at vannet er hygienisk betryggende og vedlegget til forskriften angis som veiledende norm.

Abonnenter som har behov for eller krever bedre vannkvalitet enn det forskriften fastsetter, bør vurdere egne tiltak for å sikre slike behov. Som eksempel på slike virksomheter nevnes laboratorier, medisinsk virksomhet, enkelte sykehusavdelinger og enkelte næringsmiddelprodusenter. Vannverkseier har etter forskriften ikke ansvar for å levere vann utover forskriftens krav.

Det forutsettes imidlertid at abonnenter som krever bedre vannkvalitet enn det forskriften krever, kan inngå avtaler med vannverket. I slike tilfeller er det imidlertid viktig at avtalen klart definerer ansvaret mellom vannverkseier og abonnenten.

Etter drikkevannsforskriftens § 14, første ledd skal eier av vannforsynings-

system påse at det planlegges og gjennomføres nødvendig beskyttelse av vannkilden for å forhindre fare for forurensning.

Unntaksbestemmelsen i drikkevannsforskriftens § 18

Kommunen kan i en alvorlig nødssituasjon etter uttalelse fra medisinsk faglig rådgiver og det lokale Mattilsyn bestemme at det fortsatt skal leveres vann fra et vannforsyningssystem i kommunen, selv om kravene til vannkvalitet i eller i medhold av § 12 ikke er oppfylt. Det er forutsatt at det foreligger en alvorlig nødsituasjon for at kommunen skal kunne fatte vedtak etter drikkevannsforskriften §18.

Forskriften fastslår at unntaket fra kvalitetskravet i §12 skal være tidsbegrenset, og forutsetter at drikkevannsforsyningen ikke kan sikres på annen måte, og at overskridelsen ikke medfører uakseptabel fare for folkehelsen. Om hastevedtak gjelder reglene i kommunehelsetjenesteloven § 4a-3 andre ledd. Begrunnet vedtak skal meddeles Fylkesmannen og det sentrale Mattilsynet, med opplysning om varigheten av unntaket. Likeledes skal næringsmiddelvirksomheter og øvrige forbrukere informeres om unntaket.

Drikkevannsforskriftens § 18 gir hjemmel bare i helt spesielle og uforutsigbare situasjoner, der det er nødvendig at vannverket leverer vann selv om vannet ikke tilfredsstiller kvalitetskravene. Det er ikke ment at den skal brukes for å gi aksept for avvik som skyldes normale eller påregnelige endringer, som for eksempel at kildebeskyttelsen eller vannbehandlingen er utilstrekkelig.

Med ekstraordinære forhold menes naturkatastrofer som for eksempel flom og orkan, miljökatastrofer og andre alvorlige hendelser eller ulykker. Felles for disse forholdene er at de er lite forutsigbare, at de sjelden inntreffer, samt at skadeomfanget vil variere.

Vannforsyning under slike forhold som faller inn under §18 kan skje enten fra ordinære hovedkilder, eller fra såkalte krise- eller katastrofekilder. Det tillates da på visse vilkår at det leveres vann som ikke tilfredsstillende forskriftens krav. Vannforsyning fra krise-/katastrofekilde vil i utgangspunktet kunne være av dårligere kvalitet enn hovedvannforsyningen.

Det presiseres imidlertid at det under ingen omstendighet må leveres drikkevann som kan medføre uakseptabel fare for folkehelsen, uten at forbrukerne er varslet og gitt råd om hvilke tiltak de må gjøre (jf. § 6). Slike tiltak og forhåndsregler skal vannverkseier informere abonnentene om, for eksempel at vannet må kokes, jf. § 6 og standard abonnementsvilkår pkt.3.9.

Vannforsyning under slike forhold skal være beskrevet i en beredskapsplan (jf. § 11). Den myndighet som fatter vedtak om unntak, bestemmer også hvilke tiltak som må settes i verk.

Vannverkseiers mulige erstatningsplikt

Etter drikkevannsforskriften skal eier av vannforsyningssystem bl.a. påse at det planlegges og gjennomføres nødvendig beskyttelse av vannkilden(e) for å forhindre fare for forurensning av drikkevannet. Vannverkseiers manglende over-

holdelse av dette eller andre krav i forskriften kan innebære økonomisk tap for næringsmiddelbedrifter og andre abonnenter, for eksempel i form av tapt inntekt eller utlegg til alternativ vannforsyning. De generelle vilkår for erstatningsplikt (ansvarsgrunnlag, økonomisk tap og påregnelig årsakssammenheng) gjelder. Det vises bl.a. til lov 13.juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning. Erstatningsvilkår vil også kunne være regulert i avtale mellom leverandør og mottaker av vannet og det vises herunder til standard abonnementsvilkår pkt. 3.9.

Slokkevann

Ansvar for å levere nok vann har også en annen side ved seg som gjelder brannvern. Ved ikrafttredelse av pbl. § 27-1 har det kommet til en presisering om krav til slokkevann. Det er verdt å merke seg at i ny plan og bygningslov med ikrafttredelse 1.7.2010 gjelder kravet i henhold til pbl § 30-6 også for fritidsbebyggelse.

Det er imidlertid brannvernslovgivningen med forskrifter som gir en nærmere angivelse av kravene til mengde.

At det har kommet til en presisering i pbl om tilstrekkelig slokkevann endrer antagelig ikke på rettsstilstanden, fordi tilføyelsen må ses i sammenheng med eksisterende forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn, som stiller krav til slokkevann.

Forarbeidene til plan og bygningsloven forutsetter at tiltakshaver må avklare om kravet til slokkevann er ivare tatt i forkant av søknad ettersom det kan ha betydning for valg av brannteknisk løsning.

Kravet til slokkevann skal imidlertid ikke forhindre vanlig spredt bebyggelse. Dette er begrunnet i at tiltakshaver kan basere seg på slokkevann fra borevann eller tankbil. Det følger også av forskrift av brannforebyggende tiltak og tilsyn § 5-4 at det i boligstrøk hvor spredningsfaren er liten er tilstrekkelig at kommunens brannvesen disponerer passende tankbil.

Departementet legger til grunn at forskriften om brannforebyggende tiltak og tilsyn og teknisk forskrift til plan- og bygningsloven, er samordnet på en slik måte at dersom kravene til vannforsyning i brannforskriften er tilfredsstillt, må også kravet til vannforsyning i plan- og bygningsloven sies å være ivaretatt.

Behovet for slokkevann bør inngå i kommunens risiko og sårbarhetsanalyse og tilgangen på slokkevann bør inngå i rammebetingelsene for byggetillatelse.

I veiledningsteksten til forskriften om brannvern og tilsyn § 5-4 anføres det at behovet for slokkevann bør inngå i kommunens risiko og sårbarhetsanalyse (ROS), jf. § 9. Store branner i byområdene har vist at slokkevann og fysiske barrierer er helt nødvendig for å begrense brann.

I veilederen til Teknisk forskrift legges det opp til at kommunen skal kunne gi vannforsyning til brannvesenet som tilsvarende 20 l/sek i boligbebyggelse, og for annen bebyggelse 50 l/sek.

Kommunen kan imidlertid velge å erstatte tilstrekkelig dimensjonert vannledning med tankbil forutsatt at det er i boligstrøk med liten brannspredningsfare.

Når det gjelder vannforsyning til sprinkleranlegg så må kommunen påse at vannforsyningen til automatiske slokkeanlegg er en del av rammeforutsetningene for byggetillatelse.

I henhold til forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn er det kommunen og ikke vannverket, som er den ansvarlige, og som skal sørge for at den kommunale vannforsyning til tomtegrensen i tettbebygde strøk er tilstrekkelig til å dekke brannvesenets behov. Etter drikkevannsforskriften har vannverks-eier ansvar for leveringen frem til det punkt som er forutsatt i drikkevannsforskriften § 5.

Det er imidlertid tiltakshaver selv som er ansvarlig for at det foreligger tilstrekkelig slokkevann for bygningens behov.

At det stilles tildels konkrete krav til levering av vann bør bety at før kommunen regulerer nye områder til industriformål eller tillater utvidelse av eksisterende områder, må de samarbeide tett med vannverket. Dette er også viktig mht hvordan kostnadene med en eventuell utvidelse av hovedledningsnett skal fordeles.

Hvis vannforsyningssystemet ikke er dimensjonert for nødvendig vannmengde til brannsløkking og sprinkleranlegg, må brannvannsforsyningen sikres på annen måte. Dette kan for eksempel være et basseng som blir etterfylt fra offentlig vannforsyning.

Kommunen plikter å sørge for at tilrettelagt slokkevannforsyning for brannvesenet er tilgjengelig til alle årstider. Dette er forutsatt gjort gjennom rutine-

messig kontroll og vedlikehold. Kommunen plikter også å sørge for at sprinkleranlegg til enhver tid har tilgang til den vannmengde som er forutsatt.

For å ivareta sikkerheten så bør kommunen utarbeide og holde à jour kart over slokkevann, herunder ledningsnett. Ledningsdimensjoner, uttak og stoppeventiler bør fremkomme av kartet. Kommunen bør også sikre at vanntilførselen ikke på noe tidspunkt blir avstengt i en brannsituasjon.

Slokkevannsuttakene bør være markert. Det bør også innføres rutiner for inspeksjon av uttakene med vekt på korrosjon, frost og gjengroing og det bør foretas periodiske tappeprøver for kontroll av tilgjengelig vannmengde, og at evt. rørbruddsventiler ikke stenger i kortere eller lengre tid.

Forskriften stiller krav til at det skal foreligge beredskapsplaner i form av ROS analyse og det er kommunen som skal gjennomføre en risiko- og sårbarhetsanalyse slik at brannvesenet blir best mulig rustet for de oppgaver det kan bli stilt overfor.

Ansvar knyttet til husstander med egen brønn eller vannforsyning

Det kan spørres om hvor langt kommunens plikt i forhold til husstander med egen brønn eller vannforsyning gjennom privat vannverkslag strekker seg. Problemstillingen kan dukke opp når det ikke er godt grunnvann på stedet, eller at brønnvannet har blitt forurenset. Kommunens plikt blir i så fall å ivareta dette gjennom pålegg. Dersom det viser seg at dette ikke er tilstrekkelig, og de private

aktørene gir opp, dukker spørsmålet om kommunens plikt til å etablere tilfredsstillende vannforsyning opp.

Dersom ingen øvrige alternativer er til stede, og det er snakk om en vesentlig forverring for en etablert bebyggelse, og dette berører en ikke helt ubetydelig del av kommunens innbyggere, kan det synes som at både Fylkesmannen og Statens helsetilsyn har hjemmel til å gripe inn overfor en kommune dersom det utvikler seg uforvarselige helsemessige forhold. Her kan det være at kommunen må på banen og fremføre kommunalt ledningsnett, eller overta et privat vannverk.

Oppsummering

Bygning skal ikke kunne oppføres med mindre det er adgang til helsemessig betryggende drikkevann. Ansvar for å levere nok vann er forutsatt i drikkevannsforskriften som stiller krav til kvalitet og mengde. Det stilles videre krav om at det også skal kunne leveres vann i de situasjoner som ikke anses som dagligdage. Videre stilles det strenge krav til beredskap og innholdet av dette. Formålet med kravene er at det vannet som leveres er helsemessig betryggende.

Videre stilles det krav til slokkevann gjennom forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn som nå er forsterket gjennom presiseringen i plan- og bygningsloven §27-1.

Ansvar for leveringen påhviler kommunen, vannverkseier og tiltakshaver, og det er viktig at alle aktører er samordnet.

Kilder

Plan- og bygningsloven lov av 14.06.1985 nr 77 og 27.06.2008 nr 71	Drikkevannsforskriften - 4.12.2001
Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykke med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgave. (Brann og eksplosjonsvernloven) lov av 14.06.2002 nr. 20	Veileder til Drikkevannsforskriften
Teknisk forskrift - 22.01.2007	Ot.prp. nr. 45 (2007-2008) - Om lov om planlegging og byggesaksbehandling
Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn - 26.06.2002	Veiledning til Teknisk forskrift til bygningsloven
	Veiledning til forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn